Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Неділя дня 25 Грудня 1927 р. Ч. 53 (60).

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр, рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті

Рукописів не звертається. —Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Пригадуємо, що останній термін вношення шкільних декларацій є 31-го цього грудня. Декларації треба передати, чи переслати поштою так, щоби найдалі 31-го грудня були безумовно у властивого шкільного інспектора. Через недодержання терміну ціла праця пішлаб на марне, а справа рідньої мови в школі відложилась би знов на цілий рік. За невиповнення обовязку своечасного внесення декларацій відповідає кожний українець інтелігент чи свідомий селянин і робітник.

Перед виборами.

Кожний день зближає нас до дня виборів до сойму й сенату, коли то й наш народ вибіратиме своїх представників—себ то тих, що в його імені будуть виступати і мусітимуть захищати його права. Серед наших умов це дуже тяжкі і відповідальні обовязки і чесно їх сповнити не так то легко. І колиб тут ходило тільки про ті обовязки, то не багато найшлосяби таких людей, що взялиб на себе цей тягар. Але тут є і ще щось инше: по перше — декому якраз не на руку оборона прав нашого народу, а навпаки—ходить їм про те, щоби тих прав мав наш народ як найменше; по друге—за таке представництво в соймі чи сенаті держава добре платить та ще й даремно на залізницях возить. Знаючи це—не приходиться дивуватися, чому то перед виборами появляється така сила охотників „заступати й обороняти" наш народ. Одним ходить про те, щоби не допустити нашого народу до належних йому прав, а другим—щоби добути собі на якийсь час легку і добру посаду.

Втесатися в заступники народу всеж таки не так легко. Тут мало самого бажання бути послом чи сенатором. Ще треба, щоби народ когось вибрав. Отож і йдуть всі до народу і всякими способами намагаються видурити від народу оті голоси при виборах, щобо вони не впали на таких людей, що тільки про народне добро дбатимуть.

Колиб весь наш народ був свідомий і орґанізований, то таким охотникам не булоби чого лізти до народу. Він зразу пізнав би фарбованих лисів і післав би їх туди, куди звичайно в таких випадках всяку дрянь посилається. Але біда в тім, що в нас все таки ще багато таких людей, які дуже часто за гарними словами не бачать брехні, підступу, лайдацтва. І ото якраз на тих несвідомих людей і полюють всякі пройдисвіти, щоби заманити їх у свої сіти.

Тільки погляньте, хто то прийде до народу за голосами. Не будемо говорити про всякі „Визволеня", „Зжешення Демократичні", „Звйонзки Людові" і т. д. Ті, хоч і будуть гарно балакати, але шкіри з себе не скинуть. Тож—хоч і співатимуть вони соловейками, то кожний пізнає їх по їх піррячку. Але прийдуть і такі, що й шкіру свою замалюють, а то прийдуть і наші таки люде, але такі, що їх тільки другі підішлють а ззаду їх не шнурочку триматимуть.

Візьмімо хочби ось таке і „Український національний союз, бльок-спілка."—Ніби гарно звучить і ніби своє... А як ще панки з того кодла заспівають і про школу і про церкву і про кредити і про землю... то ніби вийде, що й справді це щось своє. А на самім ділі — це ні більше ні меньше, а тільки Горемика-Той давний, відомий Горемика з царської охранки, що в 1922 р. також пробував голосами нашого народу 22-ку до сойму пропхати, щоби тим і своїм панам службу виконати й інтерес зробити. Та—що тут про це розписуватися; адже за 5 літ ще нікому не вилетіло це з голови, та й за ті літа Горемика нераз нагадував про себе, що він вірний своїй хрунівській вдачі. Звичайно, як у 1922 ому році, так і тепер дістане таку відповідь, якої варт.

Візьмімо других: „українські націоналісти", які наразі ще не виявили, як при виборах будуть називатися, але вже сьогодня кричать в „Укр. Ниві", що вони підуть до виборів „самі", без нікого. Ну, що-ж, хай Бог помагає, коли „самі" хочуть йти. Але-ж бо їм цього напевно буде за-мало і вони прийдуть до народу й казатимуть—ідіть з нами! Подивитись—то ніби націоналісти і по українськи балакають і пишуть, дехто в кооперації працює, державниками себе називають, також про кредити і землю пишуть—ніби на своїх подібні. А як розібратись добре, як вчитатись у їхні гарні слова, то кожний так і скаже: це-ж друге видання оскілковщини з 1922 року. Олександер Ковалевський, Ігнатович — це-ж та сама дзвонівська кумпанія. Знов-же — хіба про це треба розписуватись? Також кожний добре памятає 1922-ий рік, знає, на чиїм то шнурочку було серце „Дзвона", як і на віщо той „Дзвін" дзвонив

Чимало ще инших найдеться і також з гарними словами і назвами. Не одному і тяжко буде розібратись, де властиво є ті, що дійсно народнього довірря варті. Тому то ми й закликали в одному з чисел „Української Громади" — більше спокою! Тільки нічого собі з того не робити, що хтось горлає, вихвалює свій сфальшований товар. Спокійно треба приглянутись до того товару і там побачите і ті діри, які продавці намаґаються закрити перед вашими очима, і всі инші шахрайства, які замазуються гарними слівцями. Бо вся їхня робота розрахована лиш на темноту народню. Не розбереться, мовляв, не приглянеться, не зрозуміє і „дело в шляпе". А потім — роби що знаєш, задурманюй народ, щоб при других виборах — знов не розбрався.

Розглянувшись добре у всіх шахрайствах, кожний нарешті дійде ди тих, хто є єдиний гідний народнього довірря. Це-ж і не так трудно. Адже також всі добре тямлять 16-ку з 1922 р. 16-ка була наша. Цього ніхто не заперечить, хоч потім виявилось, що попали від нас не всі хороші люде. Але це вже инша річ і про це ми писали. Факт остається фактом, що це був наш загально-український бльоковий список Ясно, що тепер нашим буде той список, який замінить 16-ку з 1922 р. Це—то вже кожний може зрозуміти і не буде трудно розібратись у передвиборчому крикові й галасові тому, хто спокійно пригадає собі 1922 ий рік і зробить так, як зробив при виборах.тоді

Під увагу українським виборцям!

Старости вже оголосили поділ на обводи голосування та усталили, в котрих селах мають урядувати обводові виборчі комісії.

До 26 грудня ц. р. війти (гміни) мусять виготовити списки виготовити списки виборців до сойму й сенату В кожному селі мусить повстати „Український Виборчий Комітет", який має допильнувати, щоби: 1) в списку виборців до **сойму** поміщено **всіх чоловіків і жінок** в даному селі замешкалих, які покінчили дня 4-го листопада ц. р. **21 років** і 2) щоби в списку виборців до **сенату** поміщено **всіх чоловіків і жінок,** які дня 4-го листопада покінчили 30 років і є там замешкалі найменше від 4 листопада 1926 року.

Списки виборців будуть виложені до перегляду **від дня 2-го до 15-го січня включно** в льокалю обводової виборчої комісії, кожного дня по 6 годин й то в такім часі, щоби виборцям було вигідно їх переглядати. Право переглядання списків має кожна особа, як рівнож кожному вільно робити відписи й нотатки, але так, щоби не перешкоджати иншим.

Ніхто отже не може заборонити в переглядання списків в годинах для цього визначених. А якщо хто небудь забороняв би, то це було би безправство й про це слід зараз повідомити український повітовий виборчий комітет.

Звідки вони взялися?!

„Українська Нива" не повстала з повітря,—так-собі з нічого робить. Деж би таки: були патріоти, найбільші на всю соборну Україну, великі, славні, герої—і ніхто про них не знав і не чував, аж бах-тарах—є! Ні, так воно просто нічого в світі не діється, усе має свою причину і кожна причина має свої наслідки Отже „Українська Нива" прийшла на світ завдяки — виборам! А якже, ніщо инше, лише вибори до польського сойму були причиною того „щастя-радости" для всієї України, що народилася „Українська Нива". Коли вийшло перше число тієї українсько варшавської газети, то до виборів було ще далеко. Але політики ніхто не робить лише для нинішнього дня: про завтрашній теж треба подумати. А не слід теж забувати, що після революції у Варшаві в травні мин. року розвязання сойму і розписання нових виборів було сподіване що-тижня, що-місяця. Отож у тому сподіванні виборів — створено „Українську Ниву".

Це вже така традиція, це вже такий звичай у Польщі: перед кожною поважною подією загально-державного значіння, польські політики шукають „поржондних русінуф". В 1921 році, ще задовго перед виборами, винайшли їх на Волині в особах Оскілка й його кумпаніонів а в Галичині в особах Яцкова і Твердохліба. Для Оскілка засновано „Дзвін" у Рівному, а для його галицьких побратимів—„Рідний Край" у Львові. Оскілко при виборах геть збанкротував; у Галичині був український бойкот виборів, тому було лекше перевести до сойму аж шість „хліборобів"—званих хлібоїдами. Але тії хлібоїдські посли так з часом оскандалилися, що треба було шукати инших „поржондних". І ось: на Волинь цю ролю („поржондних русінуф", призначено кільком наддніпрянським емігрантам, яким спеціяльно з цією ціллю надано польське обивательство), а в Галичині створено окремий „Український Національний Союз" (аж цілий „Союз") з Даниловичем і кількома иншими такими самими „поржондними". Для одних заснували „Українську Ниву" в Варшаві, для других—„Селянський Прапор" у Станиславові „Дзвін" з оскілківцями і „Рідний Край" твердохлібівців пішли в одставку.

Завдання „поржондних" полягає в тому, щоби каламутити українську водицю Засобом для цього —газета. В тій газеті „поржондні" мають вмовити в усіх українців, що більших патріотів і чесних людей як ті „поржондні", нема на світі, та що всі инші—це зрадники і т. п.

„Поржондні русіни" мають бути доказом перед широким світом, що українцям у Польщі—як у раю. Єдиними їх ворогами, це жиди, та

й то не Кіршбраун, Райх і навіть не Прилуцкі, які є теж „поржондні“, лише Грінбаум і Гартгляс, які здумали собі вмовляти в українців, що українцям зле і жидам теж недобре. А щоби світ справді повірив—треба, щоби це проголосити з соймової трибуни. А щоби дістатися на трибуну, треба бути вибраним послом. А щоб значіння було більше, треба, аби инших „непоржондних“, було якнайменьше, або зовсім їх не було. Ось де собака зарита! І тому всякі „герої“ лізуть зі шкіри! Хай лізуть.

Треба-ж їстоньки...

Треба-ж житоньки, треба їстоньки, треба хлібонька — то треба-ж щось і робитоньки. Отак любить приговорювати відомий „поет, публіцист“ і голова П. У. Н. Є. Горемика з Володимира. Отже він і „робунькає“, та таке, що дивом дивуєшся, що є хтось такий, що за ту „роботоньку“ платить, а ще дивніще, що находяться для неї і якісь помішники. Хіба, що й тим треба „їстоньки“, а то може тільки „питоньки“, та й лізуть до панського коритонька.

Передвиборчий час—жнива для всіх, що біля корита люблять валятися. І ото почали вони живіще „робитоньки“. Появився „комунікат № 1“, а з ним помандрував між наші люде і „Статут П. У. Н. Є.“, що опирається „на правдивих гаслах: „Рівний з Рівним“ („вільний з вільним“—проковтнули, або побоялись, а може навіть посоромились написати). Мова там—готентотська (не ображаючи африканського готентського племени), статут — це якась саламаха, від якої собака, що найменше сказився би, колиб щось такого ззів, і тільки одна ціль ясна: треба щось „робитоньки“, щоб не казали пани, що задармо стоять біля „коритонька“.

„Комунікат № і каже: „Сим доводиться до загального відома українське громадянство, що з днем 4 грудня б. р. на Волині зістав остаточно уконстатуованим Український Національний Союз (Бльок Спілка) в складі: Партії Українського Народнього Єднання та безпартійних Українських Націоналистів (конкуренція „У. Ниві“ чи в спілці з нею?—Ред.) Волині, Холмщини й Полісся. На чолі Бльоку зістав обраним Український Громадський Комітет, котрий має перевести в життя ухвалені буде постуляти в справі передвиборчої акції“. Комунікат надрукований на першім місці по польськи, а останне речення звучить там так: „który ma przeprowadzić w życie uchwalone będzie w postulaty w sprawie przedwyborczej akcji“.—Просто поезія.

Отже знайте добрі людоньки, що вже є „уконстатуованим“ один „Союз“ паничиків від „каритонька“. Буде їх з певністю більше, а все на те, щоб по наказу вас, добрі людоньки, при виборах розбиватоньки. Хай-же буде їм знатоньки, що шкода їх турботоньки, бо вже минули ті роченьки, що розпирами хруням боченьки.

Передвиборча качка?

Перед виборами кожний день несе стільки правдивих і видуманих вісток, що часом і трудно рішитися—вірити тій чи иншій вістці, чи ні. Ось, наприклад, „За Свободу“ з дня 16.XII. ц. р. доносить таке:

„В пятницю й суботу минулого тижня (8 й 9.XII.) у митрополита Діонисія, під його головуванням, відбулись приватні наради з представниками православного духовенства митрополії, яких спеціяльно запрошено до Варшави“... „Нарада була присвячена обговоренню цілого ряду питань в звязку з майбутньою виборчою акцією Засадничо рішено, що духовенство повинно дійти до порозуміння з поміркованими українськими й білоруськими групами, з якими створити блок. Що торкається Р. Н. О. (Російське Народнє Об'єднання), то питання про переговори з ним не обговорювалось. Намічено ряд уповноважених по окремих районах, які повинні вести всю передвиборчу роботу на місцях. Намічено також і список майбутніх послів, яких виставить бльок. Першим по списку предложено поставити митрополита Діонисія; другим йде бувший уніят архимандрит Филип Морозов і третім—священник Олександер Ковш. бувший член білоруської „Громади“.

Не хочеться вірити, щоби все це була правда, бо й постанови тої наради неймовірні, коли взяти на увагу склад наради, в якій взяли участь переважно „русскіе“ протоєреї, як протоєреї Боришкевич, Рогальський, Тучемський і инші Неймовірне також, щоби митрополит, до того голова автокефальної церкви, рішився вмішуватись у виборчу боротьбу, знаючи її з практики 1922 р. Та й у митрополичих колах запевняють, що все це неправда і що митрополит ту вістку спростує. Почекаємо — побачимо

―――

Нащо потрібний „бльок національних „меншостей“.

Вибори розписані. По всій державі йдуть гарячкові приготування до акту голосування, з якого зродиться нове парляментарне представництво. Метушня обгорнула всі народи, які живуть у Польщі, і серед поодиноких народів — усі верстви, всі групи, всі кола, які цікавляться громадським життям. І вже нині щораз яскравіше видно, в якому напрямку ця метушня іде і—що з неї вийде. Вже нині видно, що не вважаючи на величезне політиканство, що розпаношилося було серед польського громадянства та внаслідок якого повстало безліч партій і політичних організацій, в обличчу виборів іде серед поляків праця над об'єднанням ріжних партій і груп, хоч чим-тим споріднених, і та праця має всі вигляди на успіх. Майже напевне вже відомо, що повстане могутній бльок польської правиці —воскресне колишня „вісімка“ з 1922 року, з тією ріжницею, що тепер належатиме туди ще й „Пяст“ і НПР („Народова Партія Роботніча“). По лівому боці повстає бльок лівих партій: ППС і Визволення, а з свого боку ріжні сприяючі урядові „пілсудчики“ намагаються створити бльок усіх тих, які задивлені в нинішнього голову уряду. Можна вже напевне сказати, що по польському боці головний бій розіграється поміж тими трьома суперниками та що вся решта учасник в бою (ріжні дрібні польські партії) не гратиме жадної поважнішої ролі. Всі ті три польські виборчі бльоки виступатимуть зі своїми листами (списками кандидатів) на терені цілої держави, але не є виключено, що на т. зв. „кресах“ (непольських окраїнах), об'єднана акція польських партій буде ще більша і що тут, у нас, ми бу будемо мати, до діла з суцільним польським виборчим фронтом! У противагу цим сильним польським виборчим бльоком висунено — з нашого боку т. зв. виборчий бльок національних меншостей — себто всіх непольських народів у Польщі.

Здавалось би, що простий розум скаже всім українським патріотам привітати повстання бльоку непольських народів, як великий успіх передвиборчої роботи, та що всі сили будуть зужиті тепер на те, аби в рямцях того бльоку найшлося як найкраще зорґанізоване українське громадянство. Одначе поруч тих, які розуміють потребу такого виборчого бльоку і йдуть отверто на скріплювання його, є ще багато таких наших людей, які отягаються і виступають з усякими сумнівами та застереженнями Найчастійше чуємо: нам треба було наперед створити одностайний український фронт а щойно потім думати про бльок усіх неполяків! На цей закид ми відповімо: коли би взагалі була коли небудь можливість створити справді повний і одностайний фронт усіх укра.

Сторінка зі споминів.

Тепер, коли так багато пишеться і говориться про жидів, бльок, вибори до сойму, коли проливаються гарячі—щирі і нещирі сльози над бл. п. Петлюрою, коли звязують чомусь українсько-жидівський бльок на українських землях з іменем Петлюри—мені, як був. мешканцеві Рівного, мимохіть нагадується минуле—період Оскілковського повстання проти українського уряду і головного отамана військ УНР Петлюри. Тоді—це було в квітні 1919 року—всі ці „патріоти“ й „націоналісти“, що нині в газетах проливають крокодилячі сльози за Петлюрою—були зовсім иншої думки що-до ролі Петлюри в національнім відродженні. І багато вояків, як особистої Оскілковської охорони так і так званого Галицького полку, добре собі памятають, наприклад, Ковалевського Олександра, що тоді разом з иншими „патріотами“ в Рівному, тільки й крутилися серед козаків та взагалі військових, розвиваючи широку агітацію проти Петлюри та закликаючи до його арешту і до перевороту. Мені, як урядникові М. В. С. в квітні 1919 р., приходилося бути наочним свідком всіх тих історично-трагічних подій, зрозуміння яких приходить може з роками, але враження від яких залишається на завжди.

Оскілко підготовлював повстання проти Петлюри. Підтримуваний партією самостійників (щось їх там було 5 чи 6 цівільних і трохи більше військових) та коопоруючи, як він писав сам, з партією ен-ерів, або народних республіканців, якою керував тоді між иншими п. Ковалевський Олександер, Оскілко, після того, як військовий міністр доручив йому звільнення з посади головнокомандуючого фронтом, вирішив зробити військовий переворот, тоб то перебрати владу в свої руки. Ситуація військово-громадська була така, що цій кумпанії, підтримуваній з Луцька поляками, зробити переворот було не трудно. Селянство, змучене змінами влади, терором всіх проти всіх, повсякчасними мобілізаціями тай деворієнтоване, хтіло тільки спокою. Місто хтіло лише одного—аби Оскілко зі своїми штабами Шапулою і військовою поліцією виїхав з Рівного. На рівенському вокзалі, заставленному військовими поїздами, панував один всевладний пан і господар майна і життя—начальник оскілковської контр-розвідки Шапула. Цілі легенди звязувались з його урядованням, з його засобами слідчого допиту. Армійська газета „Вільна Україна“, яку видавав тоді штаб Оскілка, а редагував відомий нині П. Певний, (той самий, що редагує тепер варшавську „У. Ниву“) оправдувала і підтримувала Оскілка. Терор і поліційний режім був одним з засобів зробити все, що схоче військова влада, і тому в ініціаторів надії на успішний кінець авантюри були досить великі. Ц. К. самостійників на чолі з Олександром Макаренком і ідеольогом партії Иосипом Мацюком, і Ц.-К. так званих народніх республиканців, до яких належав Олекс. Ковалевський рішуче і безапеляційно кричали і вимагали одного: скинення Петлюри і його арешту. Петлюра—ліквідатор нашої державности, писав і говорив Оскілко, а за ним всі його політичні друзі та й не лише в часі перевороту, тоб то в році 1919-му. але й пізніще. Тримався очевидно цієї самої думки і п. О. Ковалевський, який і пізніше весь час був співробітником Оскілка і його „Дзвону“.

29 квітня 1919 р. в 11 годин ранку коло кошар в Рівному вишикувалися всі війська оскілковської армії—щось біля 10 тисяч, яких він стягнув з фронту для боротьби з українським урядом і от. Петлюрою. Заарештувавши вночі цілий кабінет міністрів, Оскілко збірався оголошувати нову владу. Козаки були похмурі, але трималися як карні вояки. З роспорядження Оскілка було прочитано накази, в яких він умотивовував свій вчинок. Серед козаків крутилися переодягнені в солдатські сірі шинелі член партії самостійників Мацюк, лідер ен-ерів Ковалевський Олександер і низка дрібних урядничків-членів вищеподаних партій. Кумпанія ця, підроблюючись під „салдата“, оповідала козакам несотворені річи про зраду Петлюри, про його переговори з більшовиками, про міністрів-соціалістів, що ніби то продали Україну москалям, і одночасно вказували на один вихід — це союз з поляками. Козаки слухали похмуро і питалися лише про одне: чи хутко до дому?!

А далі події пішли швидким темпом. Оскілко поїхав на повітовий трудовий конгрес, що зібрався тоді в помешканні „Просвіти“ і там розпочав переконувати селян у правдивости і потребі цього перевороту, обіцюючи всім і кожному купчу на земельку. Селяне похмурі слухали, дехто гукнув „слава“, але після пояснень і промови громад. Серветника що до змісту і значіння оскілковського перевороту й цієї його зради—селяне почали виходити з салі обрад. Далі почався вже кінець. Зі Здолбунова почався наступ військ, що залишилися вірними українському урядові і головн. от. Петлюрі, і налякані оскілковці почали втікати. Одним з перших зник п. Ковалевський. Утік на польський бік і Оскілко зі своїм штабовцями, залишивши обдурених ним козаків.

Так закінчилася ця авантюра 1919 року, яка дуже багато коштувала українській армії і яка безумовно спричинилася до зміцнення ворогів, що наступали тоді на нашу армію з двох боків Роля в цій тих наших „націоналістів“, що такими гарячими оборонцями імени Петлюри тепер виступають надто вже очевидна і ясна своєю орієнтаційною лінією, що від 1919 і до 1927—28 р. остає незмінною й послідовною. Дальніші події—центр в Тарнові, варшавські договори, роля усіх тих ен-ерів стає все більш очевидною і виріжняється одною різко окресленою тенденцією, всім ясною...

Нині, перечитуючи „Українську Ниву“, де всі ті герої Оскілковщини аж плачуть від надмірної любови до пок. Петлюри, я просто дивуюся лицемірству тих, хто вісім літ тому плюгавив його і ганьбив. Якраз ці люде, що нині виставляють свій націоналізм, що голосно вигукують на „позір перед Володимирським Тризубом“ спекулюючи на імені Петлюри—колись копали йому вовчі ями та не лише йому, а й цілій українській державній справі. Нині вони хочуть настроїти відповідно маси й Волині і, спекулюючи національними гаслами, хочуть з'єднати собі виборців, рехтуючись до Польського сойму. І в цьому вони послідовні: про це вони думали ще в році 1919 в м. Рівному, коли повстаючи проти Петлюри, вони устами Оскілка кричали: Петлюра—ліквідатор нашої державности.

В. В.

ці з о безумовно ніхто й пальцем не рушив би в який небудь инший бік! Але ми ніколи не мали і при ніяких умовах не мали би змоги згуртувати всіх українців довкола одної виборчої листи! Бо завжди з лівого боку залишилися би такі „прінціпіяльні соціялісти“, яким „інтернаціональні“ гасла ближчі від суто-українських; вони завжди йшли би окремо, бо їм заборонили би заплямити свою „інтернаціональну“ чистоту спілкою з „жовто-блакитними елементами“. Так само при всяких умовах булиб серед українців людці, що пропаґували би віру в панське тепле слово,—завжди найшлися би всякі „реальні політики“ й „угодово настроені обивителє“, які теж не слухали би ніяких покликів до єдности і цю єдність розбивали би. А не треба забувати, що хоч „товариші“ з ліва, ні „обивателє“ зправа не мають жадного права виступати іменем народу, бо їм потрібний український нарід задля задовольнення або інтернаціональних або панських інтересів; зате наші „товариші“ є мистцями найосоружнішої демаґоґії, не цураються ніякої брехні і наклепу, аби тільки найти послух у широких масах, а знов „реальні політики“—мають за собою ласку урядових чинників і цілого адміністративного апарату; одніж і другі—розпоряджають, очевидно, величезними фондами, як це видно хочби з повені їхніх газет, якими даремне засипують села!

Забувають дальше люде, що організація такого громадсько-політичного діла, як вибори, вимагає не лише широкого рота і меткого язика, повного патріотичних фраз, не досить і щирого справжнього патріотизму, а треба передусім: солідного знання законів! Хто говорить, що нам треба такий-то бльок а не такий—хай спершу засяде на кілька днів і ночей і простудіює виборчу ординацію. Коли її ухвалювали в липні 1922 року, то так штудерували, аби до сойму не допустити всіх непольських національностей в Польщі, а не якоїсь одної з них. Законодавці мали перед собою статистику всіх т. зв. національних меншостей, так складали так звану „виборчу географію“, так вирізували виборчі округи і так розділювали загальну кількість мандатів поміж поодинокі округи, що ніяким робом, навіть при найбільшій солідарности й найбільших зусиллях—одна національність не в силі здобути собі навіть приблизно належного їй по справедливости парляментарного представництва! А вже передовсім, ідучи роздільно, окремими національними списками, мусять бути втрачені землі, які лежать на межі з польськими (як Холмщина, Підляша): їх відрізано від рідного пня і прилучено до такої більшости чисто польських повітів, що нема жадної змоги лише власними силами вибрати відтіль справедливе представництво!

А тут час не жде! Українська вдача відома—„заспав, забув, спізнився!..“ Поки зліпиш сякий-такий так званий національний фронт—не стане часу й до розмов про який небудь фронт ширший. А виборча машина вяжка і надзвичайно складна. Гаятися нема часу. Отож, маючи все те на увазі, найшлися діячі з усіх українських земель під Польщею, які взяли на себе відповідальність вести одночасно працю в двох напрямках: гуртування українців та шукання спілки з иншими непольськими народами. Творючи т. зв. „бльок національних меншостей“ — наші політики заступали в ньому інтереси не одної партії чи якоїсь одної провінції, лише всієї української території під Польщею і всього українського народу! До самих українців уже належить, як використати всі додатні сторінки такого бльоку.

Ми не хочемо спілки з жидами!—кричать ріжні демагоги, під'юджені сусідами. Брешуть ті, які кажуть що ми творимо з жидами спілку! Ми творимо спілку з усіми народами в Польщі, які є покривджені виборчою ординацією і яких єдиний рятунок при виборах — це спільна виборча спілка! Коли ми живемо у Польщі і маємо до діла з польськими законами, коли одночасно червона Росія затроює нас московським більшовизмом—то ми маємо досить клопотів, аби ще витрачувати сили на пусту боротьбу з жидами. Українсько-жидівські справи будуть вирішені колись в українській державі. Коли нині жиди в Польщі є у тому самому положенні, що ми, то лише дурень і запроданець скаже боротися проти жида, звязувати собі цією боротьбою сили, потрібні для далеко поважнішої боротьби проти далеко поважніших противників! Маємо тих противників досить, — нам треба союзників собі шукати а не ряди противників збільшувати! Коли нашими союзниками стали у виборчій акції усі непольські народи в Польщі—то треба нам усіх сил добути, щоби з цього союза вийшла нам справжня користь! Добудемо її—коли викажемо свою силу у спільному бльоку. Тоді бльок побідить—і ми з ним.

Що діється в світі.

ЛІКВІДАЦІЯ і ПОГРОМ КОМУНІСТІВ в КИТАЮ.

Після ліквідації кантонського комуністичного повстання, на всій території занятій національною армією, йде рішуча ліквідація комуністів. Нанкінське правительство вислало до Москви ноту про зірвання з СРСР дипльоматичних зносин. На цю ноту Чічерін відповів, що мовляв, Совіти ніколи і не визнавали цього уряду, а що до обвинувачень китайського уряду, то вони є безпідставні, бо мовляв московські більшовики в китайські справи ніколи й не мочали пальців.

Над національною китайською армією (південною) головне командування знов обняв Чан-Кай-Шек. В Ханькоу і Кантоні китайські війська оточили територію б. російської концесії і перевели ревізії в помешканнях радянських консулятів. Всіх осіб, що там були, арештовано. Всім закордонним комуністам, сов. консулятам і торговельним представництвам наказано до 21 ц. м. покинути територію Китаю. В Кантоні помешкання совіт. консуляту розгромлено. Всі служачі рад. консуляту, з повішеними на їх шиях написами, були проведені по вулицях міста, причім підчас цього походу багатьох з них побито й ранено, а 5 забито. Ця вістка зробила в Москві велике враження. В звязку з цими подіями, 16 ц. м. в Кремлі відбулась нарада при участи Сталіна, Рикова, Чічеріна і Літвінова. Наслідки наради тримають в великій таємниці.

Як бачимо, не солодко доводиться в Китаю комуністам, як і завсіди кожному, хто лізе брудними ногами в чужу хату свої порядки наводити. Між південним Китаєм, а Совітами фактично почався стан війни.

В Румунії.

Румунський діяч Мануілеску, якого судили за працю, що зміряла до повороту на румунський престол кн. Карла, відчитав на суді фотографічну знимку листа померлого короля Фердинанда до теж померлого прем'єра Братіяну. В тому листі пок. король просить Братіяну привернути давній порядок і права кн. Карла на престол, повернути його до краю і віддати управління державою. Цей сенсаційний лист, який Братіяну був сховав, зробив величезне враження. Кореспонденту одного парижського часопису, подаючи текст того письма додає, що в день „вільних виборів“ в Румунії, народньо-селянська партія переможе, а її провідник Маню стане президентом міністрів. Це розуміється, спричинить і поворот Карла на престол.

2 тижні тому над цілою Румунією пройшла хвиля жидівських погромів, які влаштували румунські студенти.

Інтернування більшовицької делєгації в Америці.

До Нью Иорку прибуло 11 членів „Совнархоза“ на чолі з Макаровим, але на беріг їх не допустили і тимчасово інтернували. Ця делєгація хотіла закупити в Америці с.-госп. машини на 10 міліонів долярів

Димісія Тухачевського.

Наслідком непорозумінь з Ворошиловим пішов „в дубину“ начальник генер. штабу червоної армії Тухачевський.

Польський посол-комуніст на Рад. Україні.

„Пролетарська Правда“ подає, що б. польський посол —комуніст Сохацкі на чолі делегації прибув до Київа, де комуністи зустріли його з червоними прапорами і дуже гучно приймали. На двірці Сохацкі виголосив промову. З Київа він виїхав до Житомира, а потім відвідав польську округу (на Україні!) ім. Мархлевського.

Швеція жадає відкликання радянського посла.

В звязку з викриттям шпіонської організації, яка стояла на услугах більшовицького посольства, шведський уряд домагається від Москви відкликання радянського посла з Штокгольму.

Договор між Польщею і Злученими Державами Америки.

Між Польщею і Злученими Державами Америки заключено договір в справі виміни кримінальних злочинців. Згідно тому договорові, злочинців, що повтікали до Америки, американський уряд буде арештовувати і передавати польській владі.

У Вальдемараса вкрали документи.

Часописи подають, що підчас побуту литовського премієра Вальдемараса в Женеві, до його помешкання в Ковні вломились невідомі люди, розбили всі шуфляди в бюрку і забрали політичні документи та втікли без сліду. В звязку з цим переведено в Ковні масові арешти.

Ріжні вісти.

— На місто Аквільпачціти в Мексику напали бандити, які спалили державні будинки, повбивали багато мешканців, а місто спльондрували. Військо, що прибуло на поміч вбило 40 бандитів.

— Біля міста Вомбаю (Індія) потонув пароплав „Тукарані“. З 142 осіб пасажирів, урятовано лише 7.

— В Софії відбулась демонстрація проти румунського терору в Добруджі.

— Був. президент Польщі Войцеховскі має кандидувати до сойму на листі ха-деків.

— Гурт студентів медицини в Польщі вислав до кількох міністерств з домаганням, щоб уряд заборонив у Польщі жидівський обряд обрізування.

— Комітет одної вистави в Парижі присудив золоту медаль за цукерничі вироби українцеві-емігрантові з Вел. України Ів. Белзенькому, що мешкає в Ченстохові.

— В Білостоці вмерла жінка, що мала 120 літ. Вона залишила дочку, що має 100 літ.

— Каспійське море несподівано замерзло. Згинуло багато рибалок.

— В чеському парляменті дійшло до бійки між німецькими послами націоналістами і угодовцями.

— Вмер російський поет Ф. Сологуб.

6 ц. м. вся Фінляндія урочисто святкувала 10-ті роковини проголошення своєї державної незалежности.

— В с. Насілові біля Люблина жінка господаря Шиманка вродила хлопця з двома головами, подвійними грудьми і чотирма руками. Люди наробили крику, що вродився „антихрист“ і хотіли втопити дитину в ріці. Аж довідався про це лікар і взяв вирода до міста, щоби зберегти його в спирті для наукових цілей.

Не вільно клястись.

Мійська рада м. Бокстель в Голяндії видала заборову проклинатись і вживання в звичайній розмові клятьби в імени Бога. Ті, що не будуть до того розпорядку стосуватись, будуть каратись арештом до 6 ти днів і штрафом. Бокстель не є першим містом в Голяндії, що впровадило таку заборону; це заведено вже в кількох місцевостях.

ЯК ЧЕХИ ДБАЮТЬ ПРО СВОЇ ШКОЛИ ПОЗА МЕЖАМИ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ.

Чеський тижневик „Novy Lid“ ч. 45 від 8 листопада ц. р. подає за віденським шкільним урядом статистичні дані про те, скільки чехи мають у Відні чеських шкіл. Для нас українців дуже разючий приклад, як чехи дбають про своїх братів, що перебувають поза межами своєї батьківщини. Так у шкільному році 1926—27 державних шкіл у Відні з викладовою мовою чеською є 13 початкових, що мають 77 кляс зі 102 вчителями, приватних чеських шкіл, що утримує товариство „Коменський“, 12 початкових зі 46 клясами та 63 вчителями, 2 реальних гимназії, 1 жіноча промислова та 1 торговельна школа. Таким чином чехи у своїх відвічних ворогів німців, у самому їх серці, столиці Відні, мають 25 початкових шкіл зі своєю урядово-затвердженою чеською викладовою мовою, та 4 середніх школи теж з чеською мовою. А ми, на кілька міліонів українського населення, маємо ледве кілька укр. середніх школі. Щож говорити далі! До нас хіба приложити вірш московського письменника:

Чого ти спиш мужичок?
Вже й весна на дворі,
Вже сусіди твої давно працюють (мають свої держави)
Встань, проснись, на себе подивись!
Чим ти був, а чим став?
Ані школи, ані церкви
Ані мови ти не маєш.
Встань, проснись!!...

. . . .

Дописи

Селян не обдурите!

(кол. Зади на Дубенщині)

Живе собі в Задах один д. Олександер Бугаїв. Належить він до партії „Сельроб“ і веде в цьому напрямку працю. Здавалось би, що тут нема нічого особливого—належить до партії і працюй собі на здоровля. Але по його розумінню тільки сельроби мають право до українського населення, (говорю тут про Дубенщину), яке стремлять прибрати до своїх рук і водити за ніс. Коли хтось не йде з ними і з ними не погоджується, то в їхній пресі піднімається страшенний крик. —Запроданці!,—зараз кричать сельроби і виливають ріжні помиї на голови тих, що инакше думають.

Що то є за ті сельроби—наведу маленький приклад з праці п. О. Бугаїва.—Були вибори до гмінної ради в Млинові.—Один поляк п. О. Пашковський, кандиду-

вав з польської листи і коли його поляки викинули, то О. Бугаїв намагався внести його на листу українську. Тут йому не повезло і він потім виставляв кандидатуру п. Пашковського на війта. Але й тут той кандидат провалився.

Хто ж то такий отой п. Пашковський? Це звичайнісенький собі панок, який не визнає самого імени українця, бо у громад. Степанюка ясно і виразно сказав: „Nіema ukraіńców,—jest tylko polacy i rosjanie". І таких поляків воліє бачати О. Бугаїв радними і війтами замість українців; з такими панами братаються наші сельроби. Не дивлячись на таку заяву О. Бугаїв і Степанюк є закадичними приятелями Пашковського. Він плює їм в лице, а вони обітруться і як би тут нічого не було. І думають, що селяне на цьому не розуміються. А подивіться но по Задах, скільки маєте прихильників господарів поза кількома молодиками?—Селян не обдурите!

В. Проказюк.

В добрий час.

(село Пруски на Рівенщині)

Дня 21.XI ц. р., завдячуючи енергії і праці голови новозаснованої філії т-ва „Просвіта", В. Попчука, і горстці його співробітників, було влаштовано виставу. Грав запрошений аматорський гурток з с. Бугрина під керовництвом В. Костюкевича. Поставлено: „Хоч раз його правда" і „Пташка щастя", а на прикінці місцевий хор, під проводом Архипа Янчука, відсвівав „Рано вранці я вставала" і „Заповіт" Шевченка. Вистава пройшла досить добре. Краще всіх вивязались зі своїх ролів п. М. Костюкевич і Ніна Ціцькевич, а також, як на перший раз, не зігірше заграла і Ганя Сидорчук (селянка нашого села). Одначе найкраще враження зробив хор; публика була захоплена чудовим виглядом хору в національних строях. Слава і шана вам Прущане за ваші старання. Сміливо ідіть далі за цим першим прикладом.

Прохожий

Вистава.

(с. Поповичі, Голобської гм, Ковельск. пов.)

Наше село не дуже велике і молоді в нім також мало, зате працьовита. На протязі місяця листопада ц. р. влаштовано у нас 2 вистави. Особливо зацікавила остання вистава, що відбулася 27.XI 1927 р „Сватання на Гончарівці". Аматори в своїх ролях понисались досить добре, а особливо відзначився в комічній ролі, Гапонович Яків (Стецько). Дуже добре грали ріврож Хмельницька Анна (Одарка) та Гатюк Хвидоня. (Уляна). Цілість вистави дала дійсне родинне переживання. Иншим аматорам бракувало лише енергії і сміливости.

С. Панасюк.

Активніще до освіти!

[с. Голоби, пов, Ковель]

Від якогось часу наша філія „Просвіти" стала виявляти меншу активність в культурно - освітній праці. Що до молоді, то можна сказати, що вона не має поняття про освітні справи, бо почуєте серед неї й таке: „а що може дати тобі „Просвіта". Зате добре „знають", що дає горілка Недавно справляли „Андрея". Накупили горілки, понапивались, а потім на вулиці тільки й чути було лайку та непристойні вирази. І на те пішли тяжко запрацьовані грошики. А чи не краще було ті гроші повернути на освітні цілі—на книжки, газети?

З певністю, що з часом не питалиб що дасть „Просвіта" та й не витрачалиб гроші на те, щоб памороки собі забивати. А то ж ми тільки й тому бідуємо, що ще й досі не знаємо, що дає „Просвіта". Пора вже це зрозуміти.

Місцевий.

Зрив віча „істиннорусских" у Володимирі.

В неділю 18 грудня володимирський уповноважений РНО Евген Комаревич скликав віче Володимирського, Горохівського і Любомльського повітів. Одначе, видно, тим вічем не дуже зацікавилося населення, бо прибуло на віче тільки місцеве володимирське громадянство, а саме душ пятнадцать місцевих членів РНО і до сотні місцевого українського громадянства. Серед організаторів показалося також двох москвофільських эгітаторів з Галичини.

Коли організатор віча, п. Комаревич, побачив, що українці складають величезну більшість присутніх, довго не показувався і думав, що публика розійдеться. Але на решті відважився й відкрив віче. Зараз же присутні стали домагатися виборів президії. На те Комаревич не міг погодитися й покликав до президії двох своїх посіпаків. Але присутнє громадянство настоювало вибирати президію загальним голосуванням. Счинилося замішання, серед якого виступив якийсь невідомий промовець як потім виявилося, один з галицьких москвофілів—і почав говорити. Але довго йому говорити не дали, бо скоро розібрали, що це із числа „істиннорусских". Обурення було загальне. Крик і метушня примусили предсідника кільки раз оголошувати перерву, а потім віче було остаточно розвязане.

Після зриву віча публика розійшлася, а члени РНО під вечір того ж дня зібралися на нараду в кількости до 15 душ, де ствердили, що пропаганда РНО поміж волинським населенням не дає абсолютно ніяких наслідків. Нарід, очевидно, не спішиться йти на мотузок вчорайших ісправників і фельдфебелів.

Самовидець.

IV-ті Надзвичайні Загальні Збори Волинського Селянського Кооперативного Банку в Рівному.

27.XI ц. р. відбулись IV ті Надзвичайні Загальні Збори Волинського Селянського Кооперативного Банку в Рівному. Уже заздалегідь перед Зборами в громадянстві зросло зацікавлення з огляду на те, що деякі місцеві кооперативні авторитети проти Банку компанію, закладаючи спільно свій „Український Народній Банк". Як відомо, більшість укр. громадянства, після того, як Вол. Сел. Кооп. Банк став на правильний кооперативний шлях, поставилась негативно до всяких спроб творення рівнорядних інституцій економичних, бо це викликалоб з природи річи шкідливу конкуренцію, розбиття і без того слабих наших кооперативних організацій. Тому укр. громадянство масово стало гуртуватись біля „Волинського Селянського Кооперативного Банку.

На день 27.XI ц. р. скликано Збори для реконструкції Надзірної Ради. Збори відбулись в помешканні Банку при переповненій салі. Проводив Зборами Директор Укр. Гімназії Ф. Пекарський, секретарював Айтін Кентржинський. Відчитано було протокол III-х Звичайних Заг. Зборів з дня 17.VII 1927 р. протокол ревізії з дня 23-24 X ц. р. і переведено вибори до Надзірної Ради. На місце уступивших 3 членів А. Мандзюка, А. Булавського та М. Грабарця вибрано: директора Ф. Пекарського, Антона Кентржинського і д-ра М Гуцуляка. Вибрано також і 2-х заступників членів Ради: М. Боруцька війта Рівенської волости та Івана Оболонського—голову Батьківського Комітету Укр. Гімназії в Рівному.

Слід підкреслити високий рівень дискусій, проваджених на Зборах: промовці трактували справи річево, ділово, солідно. Навіть натяку не було на так звичайні на українських Зборах демагогічні викрики і вибрики невідповідальних елементів, що скрізь стремлять замутити воду.

Вкінці Збори зупинились над справою контрактування плянтацій під посів цукрового буряка, постановлячи закликати всіх селян членів Банку не підписувати індивідуальних контрактів, а лише за посередством Банку, який виробить кращі умови, ніж кожний плянтатор зокрема.

Др Е. Лукасевич.

Олександер Саліковський

В другі роковини його смерти.

Найбільш запропащеною царинною на ниві культурного відродження Великої України, була українська публіцистика. Коли красне письменство розпочало свій ренесанс ще від Котляревського, українська публіцистика розпочала своє життя тільки в 1906 р. Першою українською щоденною газетою мало бути „Громадське Слово" а першим місячником „Нове Життя"; не одержали вони, одначе, дозволу та перехрестившись в „Громадську Думку" та „Нову Громаду" без часу загинули. На зміну народилась „Рада", на яку мав дозвіл В. Леонтович, що протрималась аж до 1914 р. Велика війна знищила знов всю відроджену українську пресу; на короткий час, з дуже широким розмахом, знов відновляється преса після революції 1917 р. та закінчує своє життя в перших днях 1919 р. великим щоденником „Трибуна" і з цього часу розпочинає нову українську публіцистику комуністична преса.

Приступаючи до складу редакції першого українського часопису щоденного, видавець Є. Х. Чикаленко боявся, що не вистане літературних сил на те, щоб випускати в світ щоденну газету та мі сячник, бо „справжніх газетних співробітників між нами не було й жадного"—пише він в своїх „Спогадах". Ф. Матушевський, Б. Грінченко, його дружина Марія Загірня, В. Козловський, С. Єфремов, В. Леонтович, та члени першої редакції „Ради", а саме: М С. Грушевський редактор, М. Павловський заступник редактора, С. В. Петлюра (опісля В. К. Королів-Старий) секретар, А. Хотовацький, Д. І. Дерошенко, Л. М. Старицька-Черняхівська, М Лозінський, Б. Ярошевський, члени редакції, ось всі публіцисти того часу. На півночі, в тодішній Росії проживали ще Петро Януарович Стебницький (П. Смуток), М А. Славинський, та О. Ф. Саліковський, які працювали в російських щоденниках та великих літературних журналах.

Олександр Фомич Саліковський, розпочав свою публіцистичну діяльність в 1885 в народницькому тижневику „Неделя" статтями: „Новыя школы", „К церковно-школьным итогам", „Репримаид неожиданный". І з того часу, впродовж 40 років, з пера його потекла безліч рядків, статей, артикулів, оглядів, якими заповнились ріжноманітні газети та журнали, під ріжними криптойменням, як С. Хоменко, О. Паський, О. С., О. С-кий, та т. и. „Кіевскія Вести", „Приазовський Край", „Русскіе Ведомости", „Русское Богатство", „Власть Народа", „Кіевская Мысль", „Задруга", „Украинская Жизнь", „Промінь", „Рада", „Нова Рада", „Українське Слово", і т. д., всі вони усіяні статтями Олександра Саліковського.

В цих газетах та журналах працював О. Саліковський з такими знатними людьми як: І. Лучицький, М. Василенко, Ратнер, С. О. Єфремов, Борис Грінченко, Моргульєс, Хруцький, академик Корш, І. Стешенко, Ф. Матушевський, академик М. С. Грушевський, С. В. Петлюра; на сторінках „Українскої Жизни" проводить О. С. загальноосвітну анкету по „українському вопросу" в якій взяли участь найзнатніщі російські публіцисти та учені.

Запрошений в 1913 р. до Ростова на Дону як редактор щоденника „Приазовскій Край", створив з нього С. найбільший, найгарніще поставлений щоденник з поміж всіх провінціональних газет в тодішній Росії. Найяснішим промінем в його життю, найгарнішим епізодом в його журналістичній діяльности, був час редагування ним першої на Україні великої, на європейський лад і зразок поставленої газети „Трибуна" в Київі в 1918 р., яка, одначе, недовго існувала, бо з виходом українського уряду з Київа в 1919 р. перестала виходити. Київська „Трибуна" відновилась і віджила в 1921 р. як „Українська Трибуна" в Варшаві і захопила його до самозабуття. Хто бачив покійного Олександра Фомича повертаючого додому улицею Хмельною з редакції з Нового Світу з „Українською Трибуною" в руках, як він її розгортав, як він її приглядався, як своїм досвідченим редакторським оком помічав хиби або недогляди, той розумів, що газета була в руках мистецьких, в руках людини яка не тільки з досвідченням і знанням, але й з особливим замилованням присвятилась газетній справі. „Трибуна" в Київі, за короткий час свого існування, порівнялась з найбільшими російськими і заграничними газетами, „Українська Трибуна" в часі свого існування не мала суперниці ані по цей, ані по той бік Збруча, вона не мала суперниць і серед польських газет. Особливий талант небіжчика підбирав собі вмілo співробітників, якими в „Українській Трибуні" були: М. Вороний, С. Черкасенко, В. О. Коннор-Вілінська, Л. Білецький, А. Ніковський, Д-р В. Щурат, Д-р Модест Левицький, П. Зайцев, проф. Фещенко-Чопівський, проф. К. Мацієвич, В. Садовський, Торнтон, В. К Прокопович, проф В. Коваль, проф І. Огієнко, проф. О. Лотоцький, проф. Шовгенів, проф. Ейхельман, Шелухін, Я. Олесницький, М. Струтинський, Кушнір-Якименко, Павло Чажевський, О. Кошиць, Є. Сокович та инші; у всіх європейських та заморських столицях „Українська Трибуна" мала своїх власних і постійних кореспондентів, роскішні і дотепні шаржи веселили око, а гострі, саркастичні вірші Грабуздовича, сатири Танасковича і Шершня влучно насміхались над пройдисвітами та недотепами. І здобутком такого багатого добору співробітників були такі роскішні, статті, як наприклад: „Поет мрії золотої Тичина (П. Зайцев 117)", „Панас Мирний (Микола Вороний 59)", Поет мученик Г. Чупринка (П. Зайцев 117)", „Уляна Кравченко (М. Вороний)", „Володимир Самійленко, до 35-літнього ювілею (13)", „Володимир Леонтович (М. Федорович 23)" „Микола Вороний, перший свідомий поет форми (Л. Білецький), „Іван Франко, враження і спомини (М. Вороний)", „Юбілей М. Садовського", Володимир Гнатюк, в 50 роковини (Л. Білецький)", „Агафангел Кримський, в 50-ліття народження (А. Ніковський)", „Ронсеваль і Крути А. Ніковського", „Юбілей М. Стефаника" та багато, багато инших.

(Докінчення буде).

Живі!, не тратьте надії й показуйте людям освіти дорогу...

Ю. Словацький.

По закінченні Зборів засідала Надзірна Рада уже в новому складі для уконстатування та вибору Управи Банку. Головою Ради вибрано поновно Якова Пітовського, заступником—директора Ф. Пекарського, секретарем — Антона Кентржинського. До Управи вибрано: головою Василя Сочинського, заступником Ананія Волинця і рахівником Івана Глинського.

Нова Управа провадить енергійну працю в напрямку розвитку Банку і почивила відповідні заходи для отримання кредиту з центральних укр. фінансових установ. З цих коротких рядків бачимо якими „правдивими" були вістки про ліквідацію" Волинського Селянського Кооп. Банку, що раптом появились в тій же замітці, яка сповіщала про заложення в Рівному „Українського" щей „Народнього" Банку. Факти говорять самі без зайвих доказів.

Кооператор

Українські кооперативи.

Саме життя примушує наш народ гуртуватися й у гурті шукати виходу зі скрутного господарчого становища. Не маємо під рукою статистики наших кооператив за останній час, але й деякі цифри з кінця 1925 р., які подаємо низше, виявили кожному, яку силу уявляла з себе вже тоді наша кооперація і не одному додадуть охоти до ще пильнішої праці на кооперативнім полі

У роскішно виданій Ревіз. Союзом Укр. Кооператив у Львові „Статистиці кооператив за 1925 рік" находимо такі дані про наші кооперативи:

На 31 XII. 1925 р. Ревіз. Союз Укр. Кооп. мав 1029 членів-кооператив. З того 1 Центросоюз—кооператива III. ступня, 5 краєвих централь кооператив II. ступня з мішаним членством (Народна Торговля, Маслосоюз, Краєвий Союз для хову й збуту худоби, Центро-Банк), 26 Повітов. Союзів Кооператив—чистих кооператив II ступня і 997 кооператив I. ступня. У тому було 860 кооп., що обслуговували головно рільниче населення 113 кредитових Кооп., 27 мійських споживчих і 29 торговельно-зарібкових. У 912 кооперативах було 151.149 членів, з того 134.183 рільників. Білянс 920 кооператив без Центро-Союзу і Пов. Союзів Кооп. виносить 8,220 672 золотих. Вкладок у 918 кооперативах було 2.054.369 зол. 92 гр. Загальна сума торгів в 786 кооп. I. ступня виносила 15,328.226·15 зол.

Як би не оцінювати тих цифр, але треба признати, що це в наших умовах є все таки сила. А зважмо, що тут не враховано тих кооператив, що це не входили до Ревіз. Союзу. І звичайно, за 2 останні роки ті цифри дуже і дуже зросли.

Кооперація — це основа нашої майбутньої господарчої сили. Це треба нам розуміти і ту основу скріплювати.

РОЗВЯЗАННЯ ПЛАСТОВИХ ГУРТКІВ У ЛУЦЬКУ.

В українській приватній гімназії в Луцьку істнували, як і у всіх инших державних і приватних школах в Луцьку пластові гуртки. Росполядженням з дня 5 XII кураторія волинської шкільної округи наказала розвязати ті гуртки в українській гімназії.—Чи то такою увагою до нашої дітвори хочеться доказати, що ми кращі від других?

НОВИНКИ.

На допомогу українцям потерпівшим од повені в Галичині зложили через нашу Редакцію Вч. о. Архимандрит Полікарп зібрані з парафій Битенського деканату, Слонімського пов. на Гродненщині—60 зол.;

Пилип Король—2 зол. і Олексій Король—3 зол з с. Горовчиць, млинівської гм. на Дубенщині.

Нові Філії і читальні „Просвіти" засновано в Бугрині і Прусках, рівенського пов і в селах-Княже, Цегів, Лемашів, Скобарівщина і Коритниця, горохівського пов.

Дня 4.XII ц. р. відкрито філію Володимирської повітової „Просвіти" в с. Стара Лішня, грибовицької гм. До ради філії обрано: головою Г. Чернецького, заступником Л. Панасюка, секретарем М. Харевича, скарбником Г. Гриня, бібліотекарем Марину Панасюк, заступниками членів Ради філії О. Чернецького і Ф. Буйвола. До ревізийної комісії обрано: И. Александровича і И. Музику, а заступником Прокопа Панасюка. Наміченo плян діяльности і приступлено до праці.

Біблотека - читальня в Сарнах. Заходами п. Василя Раєвського, при активній допомозі п. Івана Савчука відкрито в Сарнах Українську бібліотеку - читальню. Українське громадянство щиро привітало своє повітове культурно-національне огнище, жертвуючи книжки і гроші. Бажаємо успіху нашим культурно-національним робітникам і надіємось, що в скорому часі читальня розвинется у давно бажану повітову „Просвіту".

Добрий спосіб збування книжки засвоєно в піддубецькій гміні, луцького повіту. Приходить селянин до гміни за якоюсь посвідкою. Від нього беруть 1 зол. приписаних коштів і ще примусово додають книжечку „Юзефа Громка: Як набиваць земє з парцеляції", за яку селянин мусить заплатити 2 зол. 30 гр. Може це й кому потрібна та книжка, але яким правом гмінні урядовці застосовують примус купувати ту книжечку?..

Конфіската „Націо".

З доручення комісаріяту польського уряду, сконфісковано минулого четверга цілий наклад місячника „Націо", що як орган національних меншостей, виходить у Варшаві в чотирьох мовах. Притокою до конфіскати послужила стаття п. Богдановича п. з. „Про положення православної церкви в Польщі".

Допоможім охоронити могили українських вояків.

В селі Щипьорно біля Каліша є цвинтар, де поховано багато українських вояків, що повмирали в таборах в Щипьорно і в Каліші. Цвинтар цей є на приватній землі і тепер хочуть його забрати і знести навіть памятник, який збудовано воякам мученикам, на тому цвинтарі. Правління Української Станиці в Каліші випустило заклик до всіх українців, щоби своїми пожертвами допомогли викупити землю під цвинтарем з приватних рук і таким чином хоч по смерті запевнити помершим спокій. Потрібно на це біля 2000 зол. Жертви проситься слати по адресі: Kalisz, Skrz. poczt. 61. Zarząd Stanicy Ukraińskiej.

„Народній Дім" будує Бібліотека-Читальня Т-ва „Просвіта" в Глинську, пов. Рівне. З огляду на великі труднощі, рада Б.-Читальні звертається до українського громадянства допомогти, їй докершити начате діло. Пожертви слати на адресу Б.-Читальні. p. Zdołbunów w. Glinsk.

Біржа на 22.XII.: доляр америк. 8·88, золото руб. 5—23·50 зол.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 5·90, пшениця—7·80, ячмінь 5·30, овес—5·10, гречка—5·80., просо—7·00, рілак—11·50, лянка—11 00, вика 4·75 хвасоля—7·50, горох—7·50, мак—17·00 картоплі—1·20.

З СУДОВОЇ САЛІ.

Відголоски повені.

(Справа Відповід. редактора „Української Громади").

Дня 14 грудня мировий суддя на м. Луцьк мав розглянути справу Редактора „Української Громади" п. Сергія Вишнівського оскарженого луцьким староством за уміщення у ч. 41[48 з дн. 9 жовтня ц. р. статті „Гірше як по старому". Газету сконфісковано, а конфіскату затверджено. Обжалованому закидається гострий тон написаного, що може викликати „нехіть" до уряду і свідомо неправдиві відомости", про причини розміру катастрофи в Карпатах. Чин редактора кваліфіковано з арт. 1 Розпор. Презид. РПП з дня 10.V 1927 р. (декрети пресові).

Судив суддя Парневський. Представник Староства не зголосився. Боронив луцький адвокат Григір Степура.

Оборонець зголосив закид невластивости Суду. Згідно з артик. 70 і 99 нового декрету пресового мировий суддя на загальних підставах має право судити лише проступки пресово-порядкові (дрібніщі). Для судження переступств поважніщих міністр юстиції мав би спеціяльним рескриптом призначити когось з мирових суддів даного району для пресових справ.—Адвокат просив справу завісити аж до часу застосовання п. міністра до того закону. Мировий суддя внесок оборони відкинув.

В промові своїй що-до суті річи, адв. Степура представив до суду цілу пачку преси так польської, як і української, датованої місяцем вереснем ц р., де вміщено було дані про страшні розміри повені на Гуцульщині а рівнож і гостру критику уряду. На доказ того, що переворотові стремління, оскільки вони не є революційні, істнують в Польщі цілком легально, не викликуючи репресій, зложив один примірник тижневика „Про патрія", а також статут „Монархістичней Організації Вшехстаноней (М. О. В.)", що працює під гаслом „Круль з народом, Народ з крулем" і одверто стремлять до зміни республіканського устрою в Польщі. „Українська Громада" лише критикувала діяльність уряду, що є її законним правом, а навіть обовязком.

Мировий суддя справу одложив для завізвання на росправу представника луцького староства.

Адвокат Степура зложив до Луцького Окружного Суду скаргу інциденгальну в питанні невластивости Суду.

„МАРТИН БОРУЛЯ"

на сцені шкільного театру в Луцькій українській гімназії

Загально відомо, яке велике значіння має шкільний театр в справі розвитку і виховання шкільної молоді; відомо також, що шкільний театр є досконалою ляборaторією, яка допомагає зрозуміти багацтво рідної мови, духовної культури народу. Про це, докладно годі сказати в газетній замітці. І учні Л. у. г. свідомо заходились коло постановки одної з найтрудніших і кращих побутових п'єс рідного репертуару „Мартин Боруля" Карпенка-Карого. Недільна вистава, 18 грудня, була, так сказати, генеральною спробою сил, після якої можна сміливо приступити до постановок на шкільний сцені п'єс світового репертуару. Багато інтелігентности, зрозуміння постатів і ідеї твору виявили учні підчас вистави „Мартина Борулі". Шкода, що погода не дописала в часі цієї вистави і запрошених гостей було мало. Вистава з художнього боку пройшла майже бездоганно. Велике значіння тут мало те, що з учнями, людьми більш-менш однакової інтелігентности, легко досягнути того, що ми звичаймо звемо ансамблем. І дійсно, коли подекуди і зустрічались деякі мінуси в грі поодиноких аматорів, то ці мінуси надоложувались, сказати б так, зіспіванністю цілого загалу аматорів.

Мартин Боруля [Новицький] в своїй грі уникнув спокуси шаржу зробити з постаті смішного блазня, а подав нам цілком правдиво і добре, людину по суті трагічну, але для глядача комічну, комізм, якої полягає в тому, що вона сама собі робить трагедію і то з дурниці. Омелько [Гакен] скрізь резонером, комічним, дякуючи своїй оригінальній льогіці; гра і техніка у Гакена—добрі. Стьопа (Лук'янчук) визначився інтелігентною і продуманою грою, теж і Націєвський (Сорочинський). Умінням переходити від настрою до настрою визначилась Марися [Куц], притім ніде не стала з тону і тому зіграла добре. Мати [Бездітна]—дікцією, рухами цілком надається до цієї ролі; деякі моменти вдались їй особливо добре [розмова з дочкою про „ресторатора"], загалом-добре. Протасій (Петровський)—вдалий виконавець цієї ролі. Треба пам'ятати, що монольоги Протасія в багатьох заводових трупах значно скорочувались, а то й викидались; наш же Протасій перевів їх остільки вдало, що в одному місці, серед оповідання про Ксьокачевського, викликав рясні оплески. Трандельов [Темнюк]—для цієї ролі надається, перевів її не зле; для цієї ролі особливо потрібна техніка і актьорський досвід, чого, звичайно, од учня вимагати трудно. Ще визначився умінням поводитись на сцені Трохим (Вишневський). Решта аматорів вдало доповнювали гру головних постатів. Цілком заслужено виконавців нагороджено було довгими і рясними оплесками.

Видно, наш досвідчений і талановитий режісер п. Степняк багато і щиро попрацював над постановкою цієї п'єси.

В антрактах дуже мило і стройно грала оркестра учениць і учнів гімназії під орудою п. Лисенка. В білэтовій касі продавали чергове число учнівського журналу „Промінь"

Ще раз шкода, що не дописала погода і глядачів було мало.

Прихильний.

Листи до Редакції.

До Хвальної Редакції „Українська Громада".

З приводу уміщеної в офіціозі Митрополита Діонисія „Воскресное Чтеніе" (№ 48) замітки про „непорозуміння" підчас похорону мого покійного мужа, бувшого посла до Сойму, Василя Комаревича, прошу Хв. Редакцію подати до загального відома слідуюче.

Покійний муж, як людина релігійна, весь час брав участь в українському церковному рухові. Коли ще рік тому назад в його задавненій грудній хворобі настало сильне погіршення і він навіть мусів їхати до Закопаного, то не раз у розмовах зі мною він висловлював побажання, щоби в разі якогось нещастя поховано його було тільки по-українськи. Через те його несподівана смерть не позоставила в нашій сім'ї жадного сумніву про те, як йому належить віддати останній довг. Підготовити похорон і запросити духовенство вїхав до м. Володимира батько покійного мужа, свящ. Феодор Комаревич, який повернувши до дому сказав, що похорон відбудеться по-українськи тільки ще не відомо— в Соборі, чи в Св. Миколаївській церкві. На другий день підїжаючи до міста з тілом небіжчика, ми вислали до Собору брата Комаревича, з одним іще парафіянином, довідатися, куди нести тіло. Вернувшись посланці росповіли, що о. Боришкевич не дозволив відправити похорону по українськи в Соборі, —що Собор стоїть замкнений, коло брами вартує трьох чоловік (Зубович, Чечот і третій невідомий), які заявили, що тільки через трупи їхні українці війдуть у Собор, бо їх ще треба перехрещувати. Після такого відношення о. Боришкевича і його єдинопартійців ми не хотіли робити скандалу й направилися з процесією до української Св.-Миколаївської церкви, де похорон і відбувся. Ціла кореспонденція „Воскр Чтенія" повна неправди і має ціллю виправдати ганебний, безбожний вчинок прот. Боришкевича, який в своїм засліпленню переходить всякі межи. Як жінка покійного Василя Комаревича, стверджую, що більшої кривди й образи, як заподіяна нашій сім'ї прот. Боришкевичом у таку тяжку годину, трудно й придумати. Через те, хоча я сама з походження є росіянкою, але ради памяти покійного мужа і во імя правди я протестую проти безсовісних видумок „Воскресного Чтенія", яке без жадного слідства, без допиту свідків вже наперед іменем церковної влади оправдує прот. Боришкевича і звалює вину за ці непорозуміння на свящ. Шерецького. Тим більше протестую проти цього, що „В. Чт", як офіційний орган Митр. Діонисія, не повинно бути таким пристрастним і тенденційним, і таким поспішним в осуджуванню українців тільки через те, що вони українці. Складаю отсим глибоку подяку о. Шерецькому за те, що хоч він прийняв вас із тілом покійного мужа, а прот. Боришкевича нехай Бог судить, коли церковна влада покриває його тяжкий гріх.

Ганна Комаревич.

Хвальна Редакціє!

Ласкаво прошу не відмовити дати місце в Вашому поважаному часописові отсій моїй заяві.

В звязку з комунікатом ревізійної комісії дубенського т-ва „Просвіта" в справі завішення мене в правах члена Т-ва, вміщеним в ч. 50 час. „Наше Життя", вважаю своїм обовязком довести до відома громадянства, що 11 жовтня б. р., себто за чотирі дні до зложення мною заяви про уступлення з посади завідуючого книгарнею, мною була зложена Раді Т-ва заява такого змісту:

„До Хв. Ради дубен. повіт. Т-ва „Просвіта". Не погоджуючись з постановою Ради Т-ва з дня 8.X б. р., якою виключається з кольпортажу в книгарні Т-ва часописи: „Селянський Шлях", „Нарід", „Українська Нива" і „Сельроб" з тих мотивів, що т-во „Просвіта", яке об'єднує в собі людей ріжних політичних поглядів, не повинно позбавляти їх можливости набувати в своїй книгарні відповідну їх поглядам пресу, та вважаючи, що цією постановою порушується гармонійність досьогочасної співпраці членів ради, я не бажаю брати на себе відповідальність за можливі тертя, що повстануть наслідком цього серед членів т-ва і з сьогоднішним днем складаю з себе обовязки члена Ради Т-ва. Неофіт Кибалюк. 11 жовтня 1927 р."

Ця заява була вручена мною секретареві Андрощукові в книгарні т-ва, в присутності двох свідків, одному з котрих я, перед приходом п. Андрощука, її прочитав. Кілька день пізніше п. Андрощук заявив мені, що мою заяву п. Чучмай сховав до кишені. Як видно, заяви моєї п. Чучмай Ревізійній Комісії не показав, в той спосіб обманюючи комісію і членів т-ва. Чи личить таке поступовання голові „Просвіти", — нехай судять члени Т-ва.

Н. Кибалюк.

Веселий кутик.

Не буде божитись.

— Тобі, Іване, як псові не вірю.
— Вір, не вір! Я перед тобою божитися не буду.
— Але?
— Їй-Богу!

— —

Не везе.

— Як не везе, то не везе. Новісінький плащ тільки що стратив. Як то, може забув у кого?
— Де там забув. Сусід мій пізнав на мені і відібрав.

— —

Не вірить.

— Що бачите, в те й вірите! — переконувала одна жінка другу.
— Не конче. Я все бачу свого чоловіка, але йому не вірю.

— —

Три періоди.

Перед заручинами: він говорить, вона слухає.
В першому році подружнього життя: вона говорить, він слухає.
А потім: обоє кричать, а сусіди слухають.

— —

Ще добре б'є.

— Чого плачеш, Грицю?
— Тато мене били...
— А я думала, що він хворий і ти того плачеш.
— Ого, він ще добре б'є.

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

— п. Ів. Оболонський, Клевань.—5 зол. одержали. Дякуємо. Заплачено до 1.III. 28 р.

— Т-во „Просвіта" в Острозі. Чекового конта П. К. О. на жаль не маємо. Гроші пересилайте звичайними переказами.

— М. Р., Новосілки. Ваша байка не надається до друку. Коли у Вас є її відпис — то перегляньте її, а побачите, що з боку українського Ви неправильно оцінюєте справу „медведя". З Вашим рукописом поступили згідно з бажанням Вашим.

Подяка.

Складаю цим вираз щирої подяки Хвальній Раді „Ревізійного Союзу Українських Кооператив" у Львові за надіслані книжки: „Статистика кооператив" за 1925 р., „Двайцять пять літ існування Краєвого Союзу Кредитового" і „Під прапором Самопочі", як допомога в науковій праці: „Сучасний розвиток українських кооператив на території цілої Польщі".

Тиміш Іванович-Юган
студент Права і Наук с.-екон.

Люблин, дня 10.XII-1927 р.

Як заснувати кооперативу
в районі Луцького Окр. Суду.
(Докінчення).

4) Коли подання до Суду вже виготовлено, належить звернутися до гмінного уряду, (або до суду чи нотаря), щоби він засвідчив (легалізував) підписи членів управи та їх заступників.

Згідно вимог реєстрового відділу Окружного Суду в Луцьку необхідно, щоби гміна або суд чи нотар, які свідчать підписи обраних членів Управи та їх заступників, зазначували, що обрані члени Управи та їх заступники повнолітні і мають здібність до ділань правних (що значить—не позбавлені права).

Для такого засвідчення підписів члени Управи і їх заступники уміщують свої підписи в присутності гмінного уряду. Гмінний уряд посвідчує підписи безплатно і без стемплів. При засвідченню підписів в суді, стягається стемплеву оплату по 1 зол. за кождий підпис, але не більше 3 зол. за всі підписи. Коли засвідчує підписи нотар, то засвідчення підписів не остемпльовується, але платиться нотареві за труд.

5) Подання до суду підписується фірмово, т. є: в кінці подання виписується повна фірма, або витискається фірмова печатка, а під фірмою підписуються всі члени Управи. Другий раз на поданню підписів засвідчувати не треба.

6) До подання належить долучити: 1) відпис протоколу основательних зборів (оригінал лишається в актах кооперативи); відпис засвідчує Управа кооперативи в такий спосіб: при кінці відпису пишеться „з оригіналом згідно", дальше вписується повна фірма кооперативи і підписують два члени Управи. 2) 3 примірника статута, один оригінал і два відписи. Всі відписи завіряє Управа фірмово.

7) Разом з поданням про реєстрацію належить надіслати 7 зол. 40 гр. на судові оплати і 25 зол. на оголошення, разом треба надіслати 32 зол. 40 гр

8) Подання з додатками вноситься до Окружного Суду. Подання можна вносити або поштою рекомендованим листом або особисто. Коли подання вноситься особисто, треба взяти зі суду про це посвідку. Посвідка виготовляється вдома по такому зразку:

Посвідка.

Дня ________ 1927 р. внесено прохання до Окружного Суду в Луцьку про зареєстровання кооперативи під фірмою ________________ та трьох членів Управи й двох заступників. До прохання долучено: а) один відпис протоколу основательних Зборів, б) три примірники статута. Посвідка ця стемплюється на 20 гр.

9) Суд повинен до 2-х місяців під внесення подання зареєструвати кооперативу, а кооперативі переслати: а) витяг з реєстру і б) судово удостовірений відпис статута. Як що Суд до 2-х місяців не зареєструє кооперативи, або не відмовить в реєстрації, то кооператива уважається за правно істнуючу, а Суд мусить вписати її до реєстру без всяких змін.

10) Внесши подання до суду, Управа має робити приготовання до розпочаття діяльности. Для того треба організаторам подбати про те, щоби для розпочаття діяльности кооперативи зібрати необхідний пайовий капітал принаймі 500 зол.

Перед розпочаттям підприємства необхідно викупити в Скарбовій Касі промислове свідоцтво. Під загрозою високих кар, а навіть замкнення підприємства, не вільно розпочати якісь господарської діяльности (крамниця, молочарня і т. п.) не викупивши бодай на передодні промислового свідоцтва. Ціна промислового свідоцтва залежить від того, яке підприємство провадитиме кооператива та від місцевости, в якій те підприємство знаходиться. На крамницю (склеп) треба викупити промислове свідоцтво третьої категорії. Коли підприємство розпочинається в другій половині року (по першім липня), то викуплюється промислове свідоцтво на півроку, за половину ціни.

Кредитові кооперативи, що уділюють своїм членам не вище 800 зол., а членам кооперативам не вище 8 000 зол. носять назву: „інституції дрібного кредиту". Такі кооперативи, як що належить до Ревіз. Союза, зовсім не потребують викуплювати промислового свідоцтва.

Перед розпочаттям торгу належить також повідомити скарбовий уряд акцизу і монополів, що в крамниці будуть продаватися сірники, цукор і сіль. Повідомлення не стемплюється.

Крім того перед розпочаттям діяльности треба зголосити підприємство до Старости, подаючи імя і призвище склепара. Староство, як посвідку зголошення сягає видати Кооперативі промислову карту. Зголошення до Староства стемплюється на 7 зол., а промислова карта на 2 зол. Промисл можна розпочати по зголошенню не очикуючи на промислову карту. Зголошення треба робити або поштою за рецепісом або брати посвідку (рубрум). Коли кооператива має провадити лише кредитові операції, тоді цілком не треба зголошувати до Староства.

Віза оголошення до Староства така:

До Староства
в ____________

Кооперати ________________ (повна фірма)

Зголошення.

Названа вище кооператива зголошує, що дня ____________ року розпочинає провадити торг в с. ____________ мішаними та споживчими і галантерійними товарами, нафтою і канцелярійними приборами.

Крамниця буде міститься в домі під ч. ____
Склепарем буде п. ____________
приналежений до громади ____________
що має ________ літ від роду.

Управа кооперативи
(підписи не менше двох членів).

11) У всіх сумнівних питаннях, чи в разі яких небудь труднощів з боку суду чи адміністраційної або судової влади, належить звертатися до Інспекторату Ревізійного Союзу Українських кооператив в Луцьку, адреса: вул. Косцюшки Ч. 34. Там же можна набувати статут кооперативи, пристосований до вимог Окружного Суду в Луцьку.

12) Для того, щоб кооператива була у всіх справах належно поінформована необхідно зараз же виписати „Господарсько-кооперативний часопис, що виходить у Львові, вул. Словацького ч. 14. Чвертьрічна передплата виносить 6 зол.

13) Подання до Суду належить вносити в українській мові, що дозволяється законом промову з дня 31 липня 1924 р.

Видавець М. Черкавський   Drukarnia F. Richtera Łuck   Відповід. редактор С. Вишнівський.